

อำนาจฟ้องคดีอาญาของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
กรณี ภรรยาถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูก

Power to Sue Criminal Prosecution towards an Illegitimate Fathers
in case of a Wife Being Abused and Caused Miscarriage

นาคนคร วิมลศรี¹, อัศกร ไชยพงษ์²

Pol.Sen.Sgt.Maj. Naknakorn Wimonstri¹, Asst.Prof. Dr.Akkakorn Chaiyapong²

1 นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร. 0-7791-3333 โทรสาร 0-7791-3348 อีเมล 61052538112@student.sru.ac.th

2 อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร. 0-7791-3333 โทรสาร 0-7791-3348 อีเมล Akkakorn1965@windowslive.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับอำนาจฟ้องคดีอาญาของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีหญิงถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูกในประเทศไทย 2) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจฟ้องคดีอาญา ความเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา รวมไปถึงหลักการคุ้มครองการมีสภาพบุคคลของทารกในครรภ์มารดา 3) ศึกษาบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจฟ้องคดีอาญาและสิทธิของผู้เสียหายทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ และ 4) เสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายเพื่อการรับรองอำนาจฟ้องคดีอาญาให้แก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของทารกในครรภ์มารดา ซึ่งเป็นหญิงที่ถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูกในประเทศไทย โดยอาศัยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ กฎหมาย หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ คำพิพากษาของศาล และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยนำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงในรูปแบบพรรณนาความ

จากการศึกษาพบว่า ระบบการฟ้องคดีอาญาตามหลักการสากลจะมี 3 ลักษณะ ได้แก่ ฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหาย ฟ้องคดีอาญาโดยประชาชน และฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ ประเทศไทยยอมรับในหลักอำนาจฟ้องคดีโดยผู้เสียหายและโดยรัฐ จึงทำให้บุคคลที่ไม่ใช่ผู้เสียหายไม่อาจฟ้องคดีอาญาได้ รวมไปถึงบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีภรรยาถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูก โดยบุคคลที่เป็นผู้เสียหายตามกฎหมายของประเทศไทยสามารถดำเนินคดีได้ทั้งความผิดต่อส่วนตัวและความผิดต่อรัฐ และไม่ตัดสิทธิการฟ้องคดีโดยฝ่ายรัฐและฝ่ายผู้เสียหาย ด้วยเหตุนี้การฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหายของประเทศไทยจึงเปิดกว้าง แต่ทั้งนี้จะต้องเป็น “ผู้เสียหายโดยนิตินัย” ในสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ได้ยอมรับในหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน โดยถือว่าประชาชนทุกคนเป็นผู้เสียหาย ด้วยเหตุนี้ อำนาจฟ้องคดีอาญาจึงเป็นของทุกคน ทำให้ไม่มีการนำเอาส่วนได้เสียของบุคคลมาปะปนกับส่วนได้เสียของสังคม จึงไม่มีรูปแบบการฟ้องคดีในความผิดต่อส่วนตัวที่ผู้เสียหายสามารถให้เจตจำนงในการที่จะไม่ฟ้องหรือยอมความได้ และจากระบบการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนของสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ดังกล่าวนี้ได้ส่งผลทำให้บุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย สามัญญาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย บิดามารดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมไปถึงผู้นิยมร่วมเพศสามารถเป็นผู้ทรงสิทธิในการดำเนินคดีอาญาได้อย่างกว้างขวางตามไปด้วย ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้นำมาปรับใช้เพื่อรับรองอำนาจฟ้องให้แก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายกรณีหญิงในฐานะภรรยาถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูกตามความผิดของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (5) ซึ่งจะทำได้ “ชาย” ซึ่งมีสถานะเป็น “บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย” ของทารกในครรภ์หญิง และเป็น “สามีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย” ของหญิงที่ถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูก สามารถเป็นผู้เสียหายที่จะทรงสิทธิในการฟ้องคดีอาญาได้ โดยทำการแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 (2) วรรคสอง เป็นความว่า “กรณีที่หญิงถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูก ให้ผู้เป็นบิดาไม่ว่าจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตามของทารกในครรภ์หญิงเป็นผู้เสียหายด้วย”

คำสำคัญ : บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อำนาจฟ้องคดีอาญา ผู้เสียหายโดยนิตินัย

Abstract

The objectives of this study were to 1) investigate concepts and theories about the power of criminal prosecution; victims of a criminal case including the protection principles of the individual condition of a mother-fetus situation 2) study the laws related to the powers of criminal prosecution and the rights of victims both in Thailand and foreign countries and 3) propose guidelines for certifying the powers of criminal prosecution for Illegitimate Father Legalization of a fetus mother abused and miscarried in Thailand. The study of this article was conducted in the form of qualitative research through documentary research especially Thai and foreign laws, such as the Criminal Procedure Code and Criminal Code, etc. The study found that the criminal prosecution system under international principles was defined in 3 types. These included the power to prosecute criminal cases (Private Prosecution), the power to prosecute criminal cases by people (Popular Prosecution), and the power to prosecute criminal cases by states (Public Prosecution). The case of the Criminal Procedure Code of Thailand acknowledged importantly the prosecution principles by victims and states. An important highlight was that it did not cut off the right to prosecute the state and the injured party of each other. That was to say, although the public prosecutor had already filed a criminal case, the right to file a direct lawsuit against the injured person was not precluded in any way. This limitation under the criminology principle of criminal victim classification. On the part of the illegitimate father, in the case of a woman being abused and caused a miscarriage, Criminology is considered a secondary victim (Secondary Victim). In addition, the study also discovered further information that in England accepted the principle of criminal prosecution by the people (Popular Prosecution). That was to say, all people were considered victims. According to this reason, the power to prosecute criminal cases belongs to everyone. The UK's criminal prosecution system has resulted in unlawful children, husband, wife, and parents. Furthermore, homosexuals can extensively be the holder of rights in criminal prosecution as well. Therefore, the researcher recommends to apply the power to sue the illegitimate fathers in case of a woman being abused and caused miscarriage according to the Criminal Procedure Section 297 (5). Therefore, it will make "man" who has the status of the "illegitimate father" of a woman's unborn child and the "unlawful husband" of an abused and miscarried woman can be victims having the right to prosecute a criminal case by amending the Criminal Procedure Code, Section 5 (2), the second paragraph. It should be revised to “In the event of a woman being abused and causing a miscarriage, in effect, the father whether lawful or not, of the female fetus is as a victim as well.”

Keywords : sufferer, secondary victim, power to sue criminal prosecution

ความสำคัญของปัญหา

อำนาจในการฟ้องคดีอาญา นับเป็นปัจจัยเริ่มต้นของการนำคดีอาญาเข้าสู่กระแสนการพิจารณาคดีของศาล โดยในระบบสากลอำนาจในการฟ้องคดีอาญานี้ ถูกกำหนดขึ้นไว้ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ อำนาจฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหาย อำนาจฟ้องคดีอาญาโดยประชาชน และ อำนาจฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งในบริบทของประเทศไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญารับรองอำนาจในการฟ้องคดีอาญาให้แก่รัฐและผู้เสียหายเป็นสำคัญ โดยกรณีการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายนั้น สามารถกระทำได้ทั้งความผิดส่วนตัวและความผิดต่อรัฐ ซึ่งอาจดำเนินการผ่านระบบงานยุติธรรมที่รัฐจัดขึ้น เช่น ผ่านพนักงานสอบสวน ผ่านพนักงานอัยการ เป็นต้น หรืออาจดำเนินการฟ้องคดีอาญาได้โดยตรงด้วยตนเองต่อศาล แต่การฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหายดังที่กล่าวนี้ ก็จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้ด้วย อาทิ การเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย การทรงสิทธิในฐานะผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย การมีคำร้องทุกข์ในความผิดส่วนตัวภายใต้อายุความ เป็นต้น ดังนั้นแล้ว การรับรองอำนาจฟ้องคดีอาญาในบริบทของประเทศไทย จึงกระทำและรับรองไว้ในทางเปิดกว้างเป็นอย่างมากแต่ก็ผูกโยงเงื่อนไขของผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาไว้เช่นเดียวกัน

สำหรับกรณีการใช้สิทธิเพื่อการเป็นผู้เสียหายระหว่างสามีและภริยานั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้การรับรองไว้ในมาตรา 4 โดยมีเงื่อนไขสำคัญ คือ สามีภริยาตามนัยความหมายดังกล่าวนี้จะต้องเป็นกรณีการสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น จึงจะมีอำนาจจัดการทางคดีอาญากันได้ โดยมาตรา 4 บัญญัติความไว้ว่า “ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เองโดยมิต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 5 (2) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา” นอกจากนี้แล้ว ในกรณีที่สามีภริยาถูกทำร้ายจนไม่สามารถจัดการเองได้ การรับรองให้อำนาจแก่สามีภริยาเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนในการดังกล่าวนี้ได้ นั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้รับรองกรณีดังกล่าวไว้ กล่าวคือ มาตรา 5 (2) ความว่า “ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเฉพาะแต่ในความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้” แต่กฎหมายก็กำหนดเงื่อนไขการใช้สิทธิดังกล่าวระหว่างสามีภริยาในบริบทเช่นเดียวกับมาตรา 4 นั่นคือ จะต้องเป็นสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุนี้แล้ว หากสามีภริยานั้น มิได้จดทะเบียนสมรสโดยถูกต้องตามกฎหมาย ก็ย่อมไม่อาจอาศัยสิทธิตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 (2) เพื่อดำเนินคดีอาญาในฐานะผู้เสียหายหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายได้ การดังกล่าวนี้ จึงนับเป็นข้อจำกัดประการหนึ่งต่อการใช้อำนาจในการฟ้องคดีของสามีภริยาที่อยู่กินกันโดยพฤตินัย แต่มิได้จดทะเบียนสมรสโดยถูกต้องตามกฎหมาย สาเหตุที่ผู้ศึกษา นำเอาประเด็นของอำนาจฟ้องคดีอาญาระหว่างสามีภริยาที่อยู่กินกันทางพฤตินัยมากล่าวไว้นี้ เนื่องจากว่า ในกรณีภริยานอกสมรสถูกทำร้ายจนแท้งบุตร ในทางกฎหมาย ณ ปัจจุบัน จะถือว่าหญิงเป็นผู้เสียหายในความผิดตามนัยแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 (5) แต่ในทางตรงกันข้าม สามีนอกสมรสหรือบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของทารกในครรภ์หญิง จะใช้สิทธิในความเป็นผู้บุพการีในทางพฤตินัยในฐานะผู้เสียหายโดยตรง เพื่อดำเนินคดีอาญาเอาผิดกับบุคคลใดที่ทำให้หญิงนั้นแท้งลูกมิได้เลย หรือแม้จะใช้สิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 (2) กรณีภริยาถูกทำร้ายอย่างสาหัสจนไม่สามารถจัดการคดีอาญาเองได้ ก็กระทำมิได้เช่นกัน ทั้งนี้เพราะการรับรองฐานะความเป็นผู้เสียหายของบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมายตามกรณีนี้และรวมไปถึงสามีที่มีชอบด้วยกฎหมายของภริยานอกสมรสนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ยังมีได้ให้การรับรองไว้แต่อย่างใด จึงนับเป็นช่องว่างทางกฎหมายในการใช้สิทธิดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัดยิ่ง

ในมิติของสิทธิทารกในครรภ์มารดานั้น แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 จะได้รับรองสิทธิต่างๆ ไว้ให้ทารกตั้งแต่ออยู่ในครรภ์มารดาก็ตาม เช่น สิทธิในการรับมรดก สิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบิดามารดา เป็นต้น แต่กระนั้นก็มีเงื่อนไขว่าสิทธิดังกล่าวเหล่านั้นจะสามารถบังคับได้ ก็ต่อเมื่อทารกนั้นคลอดแล้วอยู่รอดเป็น

ทารกในภายหลัง หรือก็คือ ต้องมีสภาพบุคคลนั่นเอง ซึ่งต้องยอมรับว่าในทางพฤตินัยแล้วสายสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดาหรือมารดานั้น มิได้ขึ้นอยู่กับว่าเขาผู้นั้นเป็นบิดาหรือมารดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และมีได้ขึ้นอยู่กับว่าได้มีการจดทะเบียนสมรสกันระหว่างบิดามารดาหรือไม่ แต่สายสัมพันธ์เช่นที่กล่าวนี้ ย่อมมีอยู่ตั้งแต่ที่บิดาหรือมารดาทราบว่าได้เกิดการตั้งครรภ์ขึ้นแล้วเป็นสำคัญ มิใช่สายสัมพันธ์จะเริ่มมีขึ้นเมื่อคลอดมาแล้วแต่อย่างใด ซึ่งในหลักการสากลการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้ได้มีการให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทารกในครรภ์มารดาอยู่ด้วย หากินว่าจะต้องคลอดและอยู่รอดเป็นทารกไม่ และในทางพุทธศาสนาเองก็ให้การยอมรับความเป็นมนุษย์ของทารกในครรภ์มารดานับแต่มีการปฏิสนธิขึ้นในครรภ์มารดาเช่นเดียวกัน ดังนั้น ความจำเป็นต่อการรับรองอำนาจฟ้องคดีอาญาในฐานะผู้เสียหายให้แก่บิดานอกสมรสของทารกในครรภ์ที่ถูกทำร้ายจนแท้งลูกนั้น จึงเป็นประเด็นที่เหมาะสมแก่การศึกษาและสอดรับเท่าทันกับสภาวะการณ์ทางสังคมด้านสถาบันครอบครัวภายในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาการเข้าถึงสิทธิในการฟ้องคดีอาญาของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับอำนาจฟ้องคดีอาญาของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายกรณีภรรยาถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูกในประเทศไทย
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจฟ้องคดีอาญา ความเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา รวมไปถึงหลักการคุ้มครองการมีสภาพบุคคลของทารกในครรภ์มารดา
3. ศึกษาบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจฟ้องคดีอาญาและสิทธิของผู้เสียหายทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ
4. เสนอแนวทางเพื่อการรับรองอำนาจฟ้องคดีอาญาให้แก่บิดาไม่ชอบด้วยกฎหมายของทารกในครรภ์มารดาซึ่งเป็นภรรยาที่ถูกทำร้ายจนแท้งลูกในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

ด้วยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ยังมิได้มีการรับรองอำนาจฟ้องคดีอาญาให้แก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของภรรยาที่ถูกทำร้ายจนแท้งลูกไว้แต่อย่างใด กล่าวคือ ไม่ถือว่ามิฐานะเป็นผู้เสียหาย ทำให้บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายผู้นั้น ไม่อาจอาศัยสิทธิตามกฎหมายไม่ว่าจะในฐานะผู้เสียหาย หรือในฐานะผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย เพื่อดำเนินคดีเอาผิดกับบุคคลลงได้ใดๆ ที่เป็นผู้ทำร้ายร่างกายภรรยาจนแท้งลูกของตนได้อยู่เลย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากในบริบทของประเทศไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้รับรองอำนาจในการฟ้องคดีอาญาให้แก่รัฐและผู้เสียหายเป็นสำคัญเท่านั้น ทำให้ผู้ที่มิใช่ผู้เสียหายตามความมุ่งหมายแห่งกฎหมาย จึงไม่อาจทรงสิทธิฟ้องคดีอาญาได้ ดังนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอำนาจการฟ้องคดีอาญาของประเทศไทย จึงสมควรนำเอากระบวนการดำเนินคดีโดยประชาชนมาบังคับใช้แก่กรณีศึกษา เพื่อให้เกิดสิทธิอำนาจฟ้องคดีอาญากับบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ ทำการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อรับรองอำนาจการฟ้องคดีอาญาให้แก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้เป็นผู้มีสิทธิดำเนินคดีเอาผิดกับบุคคลลงได้ใดๆ ที่เป็นผู้ทำร้ายร่างกายภรรยาจนแท้งลูกจนเป็นเหตุให้หญิงนั้นแท้งลูกของตนได้ต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงการรับรองอำนาจฟ้องคดีอาญาของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของทารกในครรภ์ของภรรยาที่ถูกทำร้ายจนแท้งลูกเป็นสำคัญ โดยศึกษาไปถึงหลักเกณฑ์ความเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ตลอดจนความคุ้มครองในสิทธิของทารกในครรภ์มารดาทั้งในบริบทของกฎหมายประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาในรูปแบบคุณภาพ (Qualitative Research) กล่าวคือ ใช้วิธีการการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากการเอกสาร (Documentary) เป็นสำคัญ โดยศึกษาจากตัวบทกฎหมายทั้งของประเทศไทยและของ ต่างประเทศ หนังสือ ตำรา บทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเหล่านั้น มาเรียงความและทำการวิเคราะห์ จัดทำบทสรุป พร้อมให้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงกฎหมายในการ รับรองอำนาจฟ้องคดีอาญาของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของทารกในครรภ์ของภรรยาที่ถูกทำร้ายจนแท้งลูกในประเทศไทย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับอำนาจฟ้องคดีอาญาทั้งของประเทศไทยและที่ใช้บังคับอยู่ในระบบสากลของต่างประเทศ ปรากฏผลการศึกษาและมีการอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ผลการวิจัย

มาตรการทางกฎหมายเพื่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรทั้งในส่วนของประเทศไทยและในส่วนของ ต่างประเทศ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) อำนาจฟ้องคดีอาญาของประเทศไทย

ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ได้รับรองอำนาจการฟ้องคดีไว้ในมาตรา 28 ความว่า “บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาล (1) พนักงานอัยการ (2) ผู้เสียหาย” จากบทบัญญัติดังกล่าวทำให้การ รับรองสิทธิเพื่อการฟ้องคดีอาญาจึงมีอยู่อย่างกว้างขวาง ทั้งในความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดต่อแผ่นดินก็ตาม (ความผิดอันยอมความมิได้) หากจะมีเงื่อนไขอยู่บ้าง ก็เป็นกรณีของอายุความในการฟ้องคดีอาญาเป็นกรอบพิจารณา หรืออาจเป็นเรื่องของอายุของผู้เสียหายที่ยังคงเป็นผู้เยาว์ เป็นต้น ซึ่งอำนาจการฟ้องคดีอาญาในฐานะผู้เสียหายนี้ ไม่ตัดสิทธิการฟ้องคดีของพนักงานอัยการแต่อย่างใด และในขณะเดียวกันแม้พนักงานอัยการจะเป็นผู้ฟ้องคดีแล้ว ก็ไม่ตัด สิทธิในการฟ้องคดีโดยตรงของผู้เสียหายแต่อย่างใดเช่นกัน และหากผู้เสียหายหรือพนักงานอัยการจะประสงค์เข้าเป็น โจทก์ร่วมกันในมูลคดีนั้น ก็สามารถกระทำได้ในภายหลังได้อีกด้วย เว้นเสียแต่ว่า ศาลจะได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดใน มูลคดีที่ฟ้องนั้นแล้ว อันมีผลทำให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) ด้วยเหตุนี้ อำนาจฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายกับพนักงานอัยการ จึงต่างเป็นอำนาจฟ้องในทางแยกเทศกัน การรับรองอำนาจฟ้องคดีอาญาตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญารับรองไว้นี้ เป็นผลเท่ากับว่าระบบอำนาจ ฟ้องคดีอาญาของประเทศไทย ยอมรับระบบการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย (Private Prosecution) และระบบการ ดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) มาบังคับใช้ อย่างไรก็ตาม ฐานะความเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาเช่นที่ กล่าวไว้นี้ ศาลฎีกาของประเทศไทย ได้วางหลักการพิจารณาความเป็นผู้เสียหายไว้ โดยจะต้องเป็น “ผู้เสียหายโดยนิตินัย” ซึ่งหมายความว่า บุคคลผู้นั้นมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือเป็นผู้มีส่วนร่วมหรือผู้ก่อให้เกิดการกระทำความผิดทางอาญา ครั้งนั้นขึ้น

สำหรับฐานความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายนั้น ประมวลกฎหมายอาญา รับรองไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย โดยความผิดในฐานหญิงถูกทำร้ายจนแท้งลูกนั้น ได้รับการรับรองไว้ใน หมวด 2 ความผิดต่อร่างกาย อันประกอบด้วย มาตรา 295 ถึง มาตรา 300 รวมทั้งสิ้น 6 บทบัญญัติมาตรา โดยกรณี ความผิดทำร้ายร่างกายหญิงจนเป็นเหตุให้แท้งลูกนั้น ถือว่าเป็นเหตุฉกรรจ์ ที่เรียกว่า “ทำร้ายร่างกายสาหัส” ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (5) ซึ่งความผิดดังกล่าวนี้ เจตนาตั้งต้นจะเกิดขึ้นจาก “เจตนาทำร้าย” มิใช่ “เจตนา

ทำแท้ง” ดังนี้แล้ว ผู้กระทำความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (5) จึงต้องเป็นกรณีที่เกิดขึ้นจากเจตนาทำร้ายร่างกายมาก่อน แต่ผลจากการทำร้ายอันถือว่าเป็นผลตามธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 63) ได้ทำให้หญิงที่ถูกทำร้ายรายนั้นแท้งลูก ทั้งนี้ ยืนยันหลักการดังกล่าวไว้โดย คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1001/2547 ที่ว่า ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 เป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 ต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะผลที่เกิดจากการกระทำโดยที่ผู้กระทำให้ไม่จำเป็นต้องประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลถึงอันตรายสาหัสนั้น ดังนั้นแม้จำเลยจะทำร้ายผู้เสียหายโดยมิได้มีเจตนาทำให้แท้งลูก เมื่อผลจากการทำร้ายนั้นทำให้ผู้เสียหายต้องแท้งลูกแล้ว จำเลยก็ต้องมีความผิดตามมาตรา 297(5)

คำว่า “ทำแท้ง” หรือ “abortion” นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การรีดลูก มีเจตนาทำให้ทารกออกจากครรภ์มารดา ก่อนครบกำหนดและตาย ส่วนในบริบทความหมายทางกฎหมายนั้น ศาสตราจารย์พิเศษ หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ ได้อธิบายคำว่า “แท้งลูก” ไว้ความว่า “แท้งลูก หมายถึง การทำให้เด็กที่ปฏิสนธิในครรภ์ของหญิง ถูกทำลายก่อนที่จะคลอดหรือคลอดออกมาแล้วไม่มีสภาพบุคคล (ไม่มีชีวิต) หากเป็นกรณีที่เด็กคลอดออกมามีชีวิตเพียงชั่ววินาทีเดียวแล้วถึงแก่ความตาย เช่นนี้ไม่ใช่การแท้งลูกตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา แต่เป็นเพียงการแท้งลูกตามความรู้สึกหรือความเข้าใจของบุคคลโดยทั่วไปเท่านั้น ” ส่วนบริบทของทางการแพทย์นั้น ได้อธิบาย “การทำแท้ง” ไว้หมายถึง การสิ้นสุดของการตั้งครรภ์ก่อนที่เด็กจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้นอกครรภ์มารดา โดยถือเอาการสิ้นสุดของการตั้งครรภ์ก่อนอายุครรภ์ 28 สัปดาห์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เด็กยังมีน้ำหนักไม่ถึง 1,000 กรัม ซึ่งในการการแพทย์ จัดแบ่งสาเหตุของการแท้งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) การแท้งเอง (ไม่มีเจตนาทำแท้ง) และ 2) การทำแท้ง (เจตนาทำแท้ง)

ข้อสังเกต เกี่ยวกับข้อพิจารณาทางพระพุทธศาสนาในเรื่องของทำแท้งนี้ ได้ให้คำอธิบายของการเกิดของสัตว์ โดยจำแนกออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ชลาพุชะ (เกิดจากครรภ์) อณฑชะ (เกิดจากไข่) สังเสทชะ (เกิดจากเถ้าโคล) และ โอปะติกะ (เกิดผุดขึ้นได้เอง) โดยในส่วนของมนุษย์นั้นถือเป็นประเภทชลาพุชะ นั่นคือ เกิดจากครรภ์ โดยมนุษย์จะถือกำเนิดขึ้นได้ จะต้องประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่หนึ่ง คือ “มาตา อุตุนิ โหติ” นัยนี้คือ มารดาอยู่ในวัยที่จะมีระดู (ช่วงที่ไข่สุกในวัยเจริญพันธุ์)

องค์ประกอบที่สอง คือ “มาตาปิตโร สนนิปิตตา โหนติ” นัยนี้คือ มารดาบิดาร่วมเพศกัน และ

องค์ประกอบที่สาม คือ “คนธพโภ ปจฺจุปฺภูตฺโต โหติ” นัยนี้คือ มีสัตว์มาเกิด (ดวงวิญญาณมาจุติ)

ต่อการเกิดมาเป็นมนุษย์เช่นที่กล่าวนี้ ภายใต้คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้อธิบายการเริ่มต้นชีวิตการเป็นมนุษย์ไว้อย่างน่ารับฟังยิ่ง คือ ให้เริ่มพิจารณาจาก “กลละ” ซึ่งเป็นรูปศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวกับการเกิดชีวิตมนุษย์ในสัปดาห์แรก หมายถึง เมือกใส อย่างยาดน้ำใสๆหยดเล็ก ที่มีความเล็กมากเหมือนอย่างเอาขนของสัตว์จามริมาเส้นหนึ่งมาจุ่มน้ำมันงา แล้วสลัดเสียเด็ดครั้ง แม้จะสลัดเด็ดครั้งแล้ว ก็ยังคงมีหยดน้ำมันงาเหลือติดอยู่ซึ่งเล็กเหลือเกินและนั่นคือ “กลละ” ถัดมาในสัปดาห์ที่สองจะเป็น “อัพพุทะ” ซึ่งหมายถึงเริ่มเป็นเมือกที่ข้นขึ้น ต่อจากนั้นเมื่อล่วงสู่ในสัปดาห์ที่สาม ก็จะเป็น “เปลิ” กล่าวคือ เริ่มเป็นชิ้นเนื้อ ต่อจากนั้น ในสัปดาห์ที่สี่ (4 เดือน) ก็จะเป็นก้อน เรียกว่า “ขนะ” ซึ่งอาจเปรียบได้กับเป็นตัวอ่อนของสิ่งมีชีวิตในทางวิทยาศาสตร์ และในสัปดาห์ที่ห้า จึงเริ่มมีส่วนของอวัยวะต่างๆ เจริญงอกออกมา เรียกว่า “ปัญจสาขา” และหลังจากนั้นก็จะมีขนเล็บตาและเริ่มพัฒนาเป็นทารกในครรภ์มารดาต่อไปจนกระทั่งคลอด โดยในส่วนของ “คนธพโภ ปจฺจุปฺภูตฺโต โหติ” หรือดวงวิญญาณมาจุตินั้น ได้เกิดขึ้นตั้งแต่การเกิด “กลละ” แล้ว หรือกล่าวโดยสรุปก็คือ การมีชีวิตของทารกในครรภ์มารดา ภายใต้หลักพระพุทธศาสนานั้น เริ่มมีขึ้นตั้งแต่มีการปฏิสนธิเป็น “กลละ” ในสัปดาห์แรกแล้วนั่นเอง ดังนั้น ในประเด็นของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของทารกในครรภ์มารดาจึงเริ่มมีขึ้นแล้ว โดยในหลักการทางการแพทย์ (วิทยาศาสตร์) จะเริ่มถือว่ามีความเป็นมนุษย์ในระยะเวลาที่สอง คือ ตั้งแต่อายุครรภ์ 12 สัปดาห์ขึ้นไป

เป็นสิ่งสำคัญ ส่วนในทางหลักพระพุทธศาสนานั้น ความเป็นมนุษย์ที่จะได้รับความคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน จะนับเริ่มแต่การเกิดขึ้นเป็น “กลละ” คือ เริ่มแต่มีการปฏิสนธิในช่วงสัปดาห์แรกแล้ว

ในกรณีของความเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้แท้งลูกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (5) นี้ เมื่อนำบทนิยามศัพท์ “ผู้เสียหาย” ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอธิบายไว้แล้ว ที่ว่า “ผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งรวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ตามที่กฎหมายกำหนด” ย่อมจะเห็นได้ว่า ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้แท้งลูกนั้น ผู้เสียหายโดยตรง ย่อมหมายถึง ตัวหญิงที่ตั้งครรภ์นั่นเอง ส่วนสามีของหญิงนั้น จะคงทรงสิทธิเพียงผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายหรือไม่ก็เป็นเพียงการมอบอำนาจให้จัดการแทนทางคดีเท่านั้น สำหรับสามีที่ชอบด้วยกฎหมายของหญิง หากจะดำเนินการในฐานะผู้เสียหายในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (5) นั้น จะต้องเป็นกรณีที่ต้องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4 วรรคสอง นั่นคือ หญิงอนุญาตให้สามีที่ชอบด้วยกฎหมายฟ้องคดีอาญานั้นแทนตน หรือเป็นกรณีมาตรา 5 (2) นั่นคือ กรณีหญิงนั้นถูกทำร้ายถึงตาย หรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ ในกรณีเช่นนี้สามีที่ชอบด้วยกฎหมายดำเนินการทางคดีแทนหญิงซึ่งเป็นภริยาได้ ดังนี้แล้ว ความเป็นผู้เสียหายในความผิดทำร้ายร่างกายหญิงจนแท้งลูกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (5) นี้ จึงมุ่งหมายความคุ้มครองให้กับหญิงในฐานะผู้เสียหายโดยตรง หรืออาจเป็นสามีที่ชอบด้วยกฎหมาย และรวมไปถึงผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของหญิงนั้น ในกรณีหญิงถึงแก่ความตายจากผลแห่งการทำร้ายหรือหญิงนั้นได้รับบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการคดีอาญานั้นเองได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในบทความคุ้มครองอำนาจฟ้องคดีอาญาให้แก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของภรรยาที่ถูกทำร้ายจนแท้งลูกนี้ ก็ยังคงมีอาจกระทำได้ ซึ่งถือว่าเป็นข้อจำกัดโดยกฎหมาย

(3) อำนาจการฟ้องคดีอาญาในต่างประเทศ

(3.1) อำนาจการฟ้องคดีอาญาในระบบสากล

การฟ้องคดีอาญา คือ กระบวนการกล่าวหาบุคคลต่อศาลว่าได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น เพื่อให้ศาลพิจารณาคดีการกระทำความผิดที่ได้กล่าวหาขึ้นนั้นและพิพากษาลงโทษผู้ถูกกล่าวหาต่อไป โดยวัตถุประสงค์สำคัญของการดำเนินการดังกล่าวนี้ คือ การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่สังคมเป็นสำคัญ ด้วยการฟ้องคดีอาญาเป็นการมุ่งพยายามการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ด้วยเหตุนี้ ภายใต้พัฒนาการทางแนวความคิดในการดำเนินคดีอาญาหรือการทรงสิทธิเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในทางทฤษฎีจึงกำหนดรูปแบบการดำเนินคดีอาญาขึ้นใน 3 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

ก.การดำเนินคดีอาญาโดยเอกชน/ผู้เสียหาย (Private Prosecution) รูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชนหรือผู้เสียหายนี้ เป็นการดำเนินคดีในรูปแบบดั้งเดิม ที่ว่า เมื่อใครได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการกระทำความผิดของบุคคลอื่น ผู้ได้รับความเดือดร้อนรายนั้น หรือเครือญาติของผู้นั้น จะดำเนินการเข้ากล่าวหาและรวมถึงการฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาล โดยผู้ที่กล่าวหาว่าเกิดการกระทำความผิดอาญานั้น จะเป็นผู้นำสืบบรรดาพยานหลักฐานเพื่อให้ศาลพิจารณาและลงโทษผู้กระทำความผิด อันเป็นแนวคิดของระบบปัจเจกนิยม (Individualism) กล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการดำเนินคดีโดยเจ้าทุกข์ หรือโดยผู้เสียหายเองโดยตรง

ข.การดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution) หลักการความคิดของรูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนนี้ ก่อเกิดขึ้นจากความเชื่อที่ว่า การควบคุมอาชญากรรมเป็นหน้าที่ของคนทุกคนในสังคม เพราะทุกคนเหล่านี้ถือว่าเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่ในสังคมที่ตนอาศัยอยู่นั่นเอง ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ การปกป้องสังคมรวมถึงการควบคุมอาชญากรรมภายในสังคม จึงเป็นหน้าที่ของประชาชนที่อยู่ในสังคมนั้นร่วมกันมิใช่หน้าที่ของฝ่ายรัฐแต่อย่างใดหรือแต่ฝ่ายเดียว มีผลทำให้รัฐต้องตรากฎหมายขึ้นเพื่อรับรองสิทธิของประชาชนในการเป็นผู้ทรงสิทธิฟ้องคดีอาญาไม่ว่าประชาชนรายนั้นจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่ก็ตาม การดำเนิน

คดีอาญาโดยประชาชน เป็นระบบที่ถูกพัฒนาขึ้นในประเทศที่ใช้บังคับระบบกฎหมายจารีตประเพณี หรือ กลุ่มประเทศ Common Law โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศอังกฤษ ที่ถือว่าการดำเนินคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ เป็นการกระทำในนามของประชาชน เท่านั้น มิใช่กระทำในนามของฝ่ายรัฐ ข้อสังเกต รูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนนี้ เมื่อนำไปพิจารณาเปรียบเทียบกับรูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายหรือเอกชนแล้ว จะเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญต่อเรื่องของความเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงในคดีมีการให้ความสำคัญลดน้อยลง แต่มุ่งเน้นไปที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนที่อยู่ในสังคมมีส่วนรับผิดชอบและส่วนได้เสียในสังคมของตนจากการกระทำความผิดอาญามากขึ้น แต่กระนั้นแล้ว การดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนนี้ ก็อาจส่งผลกระทบต่อปริมาณคดีที่เข้าสู่ระบบการพิจารณาของศาล และกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากจนเกินไปได้เช่นกัน เพราะการคัดกรองด้วยระบบความเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงในคดี ได้ถูกลดทอนความสำคัญลงนั่นเอง

ค.การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ มีแนวคิดว่าการกระทำความผิดอาญาเป็นการกระทำที่ทำลายความสงบสุขของสังคมส่วนรวม มิใช่แต่เพียงผู้เสียหายฝ่ายเดียว ซึ่งรัฐมีหน้าที่โดยตรงในการรักษาความสงบเรียบร้อย รวมถึงมีหน้าที่ป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นภายในสังคม และหากมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นแล้ว รัฐก็จะมีหน้าที่สร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคมนั้น ดังนั้น ภายใต้ความเชื่อดังกล่าวนี้เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาขึ้น จะถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายไม่ใช่ประชาชน เพราะประชาชนไม่มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมจึงปฏิเสธสิทธิในการฟ้องคดีด้วยตนเองของประชาชนไป

(3.2) หลักอาชญาวิทยากับความเป็นผู้เสียหาย

ศาสตราจารย์ ดร.ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ได้อธิบายการจัดกลุ่มประเภทของเหยื่ออาชญากรรม ภายใต้หลักอาชญาวิทยา ออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ดังนี้

ก.เหยื่อปฐมภูมิ (Primary Victim) หมายถึง บุคคลผู้ได้รับผลร้ายโดยตรงจากอาชญากรรม เช่น หญิงที่ถูกข่มขืน เจ้าทรัพย์ที่ถูกลักทรัพย์ บุคคลที่ถูกฆาตกรรม เป็นต้น เหยื่อปฐมภูมินี้ สามารถแบ่งแยกย่อยออกได้อีก 2 จำพวกใหญ่ ๆ คือ เหยื่อที่ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิด หรือไม่ได้มีส่วนในการกระทำผิด เช่น เจ้าของบ้านที่ถูกลักทรัพย์ในบ้านขณะนอนหลับ นักเรียนหญิงที่ถูกครูลงโทษข่มขืน ส่วนพวกที่สองจะเป็นเหยื่อที่มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิด หรือมีส่วนร่วมในการกระทำผิดระดับต่าง ๆ เช่น หญิงที่ขาดความระมัดระวังทำให้เกิดการแท้งบุตร เด็กเล่นไม้ขีดไฟจนทำให้เกิดเพลิงไหม้ หรือหญิงนอกใจสามีช่วยให้ชายอื่นมีเพศสัมพันธ์กับตนเอง เป็นต้น

ข.เหยื่อทุติยภูมิ (Secondary Victim) หมายถึง ญาติพี่น้องและบุคคลใกล้ชิดของผู้ตกเป็นเหยื่อปฐมภูมิ เช่น บิดามารดา สามีภรรยา บุตรธิดา เป็นต้น ซึ่งในสภาพสังคมที่มีความผูกพันในลักษณะเครือญาติอย่างใกล้ชิด เหยื่อทุติยภูมีย่อมได้รับผลของความเสียหายทั้งในรูปธรรมและนามธรรมตามเหยื่อปฐมภูมิไปด้วย เฉพาะอย่างยิ่งในทางจิตใจย่อมรู้สึกโกรธแค้น อับอาย และเสื่อมเสียชื่อเสียงไปด้วย ทั้งบางครั้งยังต้องแบกรับภาระการเลี้ยงดู จ่ายค่ารักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของเหยื่อปฐมภูมิและครอบครัวด้วย

ค.เหยื่อตติยภูมิ (Tertiary Victim) หมายถึง บุคคลที่ไม่ใช่ญาติพี่น้องหรือผู้ที่ใกล้ชิดกับเหยื่อปฐมภูมิโดยตรง แต่มีความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อนร่วมงานในองค์กรเดียวกัน หรือในฐานะเพื่อนบ้านชุมชนเดียวกัน ซึ่งข่าวการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ร่างกาย ชีวิตของเหยื่อปฐมภูมิ ย่อมก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อเหยื่อตติยภูมิได้เช่นกัน แต่ระดับความรุนแรงก็อาจแตกต่างกันไปตามปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรุนแรงของอาชญากรรม ความผูกพันภายในชุมชน ขนาดของชุมชน การเผยแพร่ข่าวสาร เป็นต้น ” ซึ่งผลกระทบต่อเหยื่อตติยภูมินี้ จะสะท้อนผลต่อสภาพจิตใจและความหวาดกลัวในอาชญากรรมเป็นลักษณะสำคัญ

ดังนั้น จึงกล่าวสรุปความหมายของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมภายใต้หลักอาชญาวิทยาได้ว่า “บุคคลที่ถูกกระทำประทุษร้ายโดยเจตนา หรือด้วยความประมาท ไม่ว่าจะเกิดจากผู้อื่นกระทำทั้งหมดหรือตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับ

การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมก็ตาม จนทำให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิแห่งตน นอกจากนี้ เหยื่ออาชญากรรมยังขยายความรวมไปถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นทางอ้อมต่อบรรดาเครือญาติและสมาชิกในสังคมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำในครั้งนั้นอยู่ด้วย” ด้วยเหตุนี้ คำว่า “เหยื่ออาชญากรรม” จึง มีกรอบความหมายที่กว้าง โดยเมื่อนำไปพิจารณาเปรียบเทียบกับคำว่า “ผู้เสียหาย” โดยกฎหมายแล้ว ความเป็นผู้เสียหายโดยกฎหมายนั้น จะพิจารณาเฉพาะบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการกระทำความผิดเพียงเท่านั้น ข้อสังเกต ในกรณีที่มีสามีนอกสมรส หรือบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของทารกที่อยู่ในครรภ์หญิงซึ่งถูกทำร้ายร่างกายจนแท้งลูกนั้น หากนำเอากรอบการพิจารณาตามนัยความหมายของ “เหยื่ออาชญากรรม” ของหลักอาชญาวิทยาามาพิจารณาแล้ว จะพบว่า สามีนอกสมรส หรือ บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของทารกในครรภ์หญิงนั้น ถือเป็น “เหยื่อทุติยภูมิ (Secondary Victim)” ที่ได้รับความเสียหายจากผลแห่งอาชญากรรมนั้นเช่นกัน ส่วนหญิงที่ถูกทำร้ายจนแท้งลูกนั้น จะถือว่าเป็น “เหยื่อปฐมภูมิ (Primary Victim)” นั้นเอง

(3.3) อำนาจฟ้องคดีอาญาตามกฎหมายต่างประเทศ

ก. สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ผู้เสียหายโดยตรง ไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญา คงมีเพียงอำนาจในการร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น เพื่อให้ฝ่ายรัฐดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้แทนตนในนามของรัฐ สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นสืบเนื่องจาก สาธารณรัฐฝรั่งเศสยอมรับใน “หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution)” เป็นสำคัญ แม้ผู้เสียหายโดยตรงในสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะไม่มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองโดยตรงก็ตาม แต่กระนั้นกฎหมายก็รับรองสิทธิหรือบทบาทของผู้เสียหายเกี่ยวกับดำเนินคดีอาญาไว้เช่นเดียวกัน ใน 2 ประการ ได้แก่ 1) ยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาเพื่อเรียกร้องให้ชดเชยค่าเสียหาย อันเนื่องมาจากผลจากการกระทำความผิดอาญาของผู้กระทำความผิด และ 2) สามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอเข้าเป็นคู่ความส่วนคดีแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 1 วรรคสอง อย่างไรก็ตาม ณ ปัจจุบันนั้น ศาลยุติธรรมได้สร้างบรรทัดฐานใหม่ในเรื่องของผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย กล่าวคือ ศาลยอมรับให้บิดามารดาของผู้เสียหายโดยตรง สามารถเป็นคู่ความคดีส่วนแพ่งเพื่อเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายโดยตรงได้ นอกจากนี้ บุตรและคู่สมรสของผู้เสียหายโดยตรงที่ได้รับบาดเจ็บสาหัสจนไม่สามารถจัดการทางคดีได้เอง บุตรและคู่สมรสยังสามารถเข้าจัดการในคดีอาญาในฐานะผู้มีอำนาจจัดการแทนได้อยู่ด้วย และการยอมรับสิทธิดังกล่าวนี้ ปรากฏเพิ่มเติมว่า ศาลยุติธรรมได้ยอมรับให้สามีนอกสมรส หรือมิชอบด้วยกฎหมาย และรวมถึงผู้มีรสนิยมรักร่วมเพศ ให้มีฐานะเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาได้อยู่ด้วย อันเป็นความก้าวหน้าทางสิทธิในการดำเนินคดีของผู้เสียหายอย่างยิ่ง

ข. สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

อำนาจในการฟ้องคดีอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ดำรงไปในระบบผสมผสานระหว่าง หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย ซึ่งในประมวลกฎหมายอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในบท 4 ได้รับรองสิทธิการร้องทุกข์ไว้ให้แก่ผู้เสียหาย โดยความผิดที่ผู้เสียหายจะร้องทุกข์นี้มีลักษณะเป็นเรื่องในทางส่วนตัวของผู้เสียหาย แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความผิดที่ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ (Antragsdelikte) ความผิดที่ผู้เสียหายต้องให้อำนาจ (Ermächtigungsdelikte) และความผิดที่เอกชนฟ้องคดีเองได้ (Privatklagedelikte) ด้วยเหตุนี้ กฎหมายอาญาของเยอรมนีจึงยังคงยินยอมให้ผู้เสียหายเป็นผู้ทรงสิทธิฟ้องคดีอาญาได้อยู่เช่นเดียวกัน แต่จำกัดไว้เฉพาะในความผิดที่ส่งผลกระทบต่อส่วนตัวเป็นสำคัญนั่นเอง เช่น การดูหมิ่น การหมิ่นประมาท การบุกรุก การทำให้เสียทรัพย์ หรือการเปิดเผยความลับ เป็นต้น ส่วนในคดีอาญาร้ายแรง โดยหลักแล้วจะเป็นบทบาทของพนักงานอัยการ สำหรับหลักเกณฑ์ในการสั่งคดีอาญาของพนักงานอัยการนั้น เป็นไปตาม “หลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย” (Legality Principle / Rule of Compulsory Prosecution) ซึ่งหมายความว่า เมื่อพนักงานอัยการทราบและมีเหตุอัน

ควรเชื่อได้ว่า ได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นแล้ว พนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องดำเนินคดีนั้น โดยหลักการนี้ได้ถูกบัญญัติไว้ว่าการพิจารณาคดีอาญาของศาลจะเริ่มต้นได้ก็ต่อเมื่อมีการยื่นฟ้องคดี

ค. สหราชอาณาจักร

ตามหลักการดำเนินคดีอาญาของสหราชอาณาจักร ยอมรับในหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution) กล่าวคือ ถือว่าประชาชนทุกคนเป็นผู้เสียหาย มีส่วนได้รับผลกระทบโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่ ดังนั้น จึงถือได้ว่าประชาชนทุกคนเป็นผู้เสียหาย ด้วยเหตุนี้ อำนาจฟ้องคดีอาญาจึงเป็นของทุกคน แม้สหราชอาณาจักร จะได้ยอมรับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนก็ตาม แต่กระนั้น ก็ยังคงมีกระบวนการพิจารณากลับกรองการนำคดีเข้าสู่กระแสนระบบงานยุติธรรมทางอาญาอยู่เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันกลั่นกรองมิให้คดีเข้าสู่สารบบความมากเกินไปจนสมควร กล่าวคือ ได้เกิดการจัดตั้งหน่วยงาน CPS (Crown Prosecution Service) ขึ้นมาในปี ค.ศ.1986 เพื่อทำหน้าที่พิจารณากลับกรองการดำเนินคดีอาญาของประชาชน จากกระบวนการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนของสหราชอาณาจักรดังกล่าวนี้ จึงส่งผลทำให้บุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย สามารถยื่นฟ้องคดีอาญาได้ สำหรับสิทธิของทารกในครรภ์มารดานั้น กรณีความผิดต่อทารกในครรภ์มารดาตามความผิดทางอาญา ประเทศสหราชอาณาจักร ได้ตรากฎหมาย The Infant Life (Preservation) Act 1929 มาตรา 1 (Section 1) กล่าวคือ กฎหมายฉบับนี้ได้มีบทบัญญัติคุ้มครองชีวิตของทารกในครรภ์มารดา โดยเอาผิดกับผู้ที่เข้ามาทำร้ายทารกในครรภ์มารดาโดยตรง เรียกว่า “ความผิดฐานทำร้ายเด็ก (Child Destruction)” โดยกำหนดองค์ประกอบความผิดไว้ คือ ผู้ใดเจตนาทำร้ายต่อทารกในครรภ์ ซึ่งอยู่ในสภาพที่สามารถจะคลอดมามีชีวิตและเด็กนั้นตายลงก่อนที่จะเกิด ผู้กระทำนั้นมีความผิดฐานทำร้ายเด็ก เว้นแต่ ผู้กระทำได้กระทำด้วยความสุจริตเพื่อรักษาไว้ซึ่งชีวิตมารดา เป็นข้อสังเกตสำคัญว่า กฎหมายฉบับนี้ถือว่าทารกในครรภ์มารดาที่มีอายุครบ 28 สัปดาห์ อยู่ในความหมายของคำว่า “สภาพที่สามารถจะคลอดมามีชีวิต” ด้วยเหตุนี้ ในประเทศอังกฤษจึงมีกฎหมายที่รับรองสิทธิในการมีชีวิตของทารกในครรภ์มารดาตั้งแต่ขณะอยู่ในครรภ์ ซึ่งถือว่าเป็นการยอมรับให้ทารกในครรภ์มารดามีสิทธิเสมือนบุคคลที่มีชีวิตแล้ว

ง. สหรัฐอเมริกา

การดำเนินคดีอาญาเป็นไปในระบบการฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) กล่าวคือ การฟ้องคดีอาญาเป็นบทบาทของพนักงานอัยการโดยเฉพาะในฐานะผู้แทนของรัฐ ในทางกลับกันจึงทำให้ผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาโดยตรงเหมือนแต่ก่อน คงดำรงสิทธิไว้เพียงการร้องทุกข์ (complaint) ต่อเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรืออัยการร้องทุกข์ต่อศาล Magistrate ได้โดยตรง ในความผิดที่มีอัตราโทษปานกลางและในกรณีความผิดที่มีอัตราสูง (Felony) ผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์กับศาล Magistrate ร่วมกับคณะลูกขุนได้ นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความในคำว่า “เหยื่อ (victim)” ไว้ ความว่า บุคคลที่ได้รับความทุกข์ทรมานโดยตรงทางกาย ความรู้สึกหรือความเสียหายในทางการเงินอันเป็นผลมาจากการกระทำความผิดกฎหมายอาญา ซึ่งรวมถึง 1) ในกรณีที่เหยื่อเป็นสถาบัน หรือผู้แทนของสถาบัน และ 2) ในกรณีที่เหยื่อมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้ไร้ความสามารถ ผู้ถูกทำให้ทุพพลภาพ หรือเสียชีวิต บุคคลใดบุคคลหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) คู่สมรส (2) ผู้พิทักษ์ (3) ผู้ปกครอง (4) บุตร (5)ญาติสายโลหิตเดียวกัน เช่น พี่ชายน้องชาย พี่สาวน้องสาว เป็นต้น (6) สมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ หรือ (7) บุคคลอื่นที่ถูกกำหนดขึ้นโดยศาล บุคคลเหล่านี้ ย่อมดำรงฐานะในความหมายของเหยื่ออยู่ด้วย แต่กระนั้นในการพิจารณาถึงความเป็นผู้เสียหายนี้ ยังคงพิจารณาถึงความเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยอยู่ด้วย นั่นคือ บุคคลผู้ที่เป็นเหยื่อในฐานะผู้เสียหายนี้ จะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด สำหรับกรณีของสิทธิทารกในครรภ์มารดานั้น กฎหมายในระดับรัฐบาลกลางที่ตราขึ้นโดยสภาองเกรส ได้มีการตรากฎหมาย ชื่อ The Unborn Victim of Violence Act 2004 ขึ้นใช้บังคับ กฎหมายฉบับนี้ได้สร้างความคุ้มครองให้แก่ทารกในครรภ์หญิง โดยให้อำนาจแก่

พนักงานอัยการสามารถกล่าวหาผู้กระทำความผิดทางอาญาต่อร่างกายหญิงมีครรภ์ ซึ่งกำหนดให้ทารกในครรภ์มารดา มีฐานะเป็นผู้เสียหายที่สอง โดยกฎหมายได้ให้นิยาม คำว่า “unborn child” ไว้โดยเฉพาะด้วย หมายความว่า ทารกที่อยู่ ในครรภ์มารดา ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงระยะ viable fetus แล้วหรือไม่ ถือว่าเป็นสมาชิกของเผ่าพันธุ์มนุษย์แล้ว และยังปรากฏว่า ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา ได้สร้างหลักการที่เรียกว่า “หลักการคลอดที่มีชีวิต (born alive rule)” ขึ้นใช้ บังคับด้วย กล่าวคือ หากบุคคลภายนอกได้เป็นผู้กระทำความผิดต่อหญิงมีครรภ์ และภายหลังเมื่อเด็กคลอดออกมามีชีวิต แล้ว เด็กมีความผิดปกติทางร่างกาย หรือเสียชีวิตภายหลังจากคลอด อันเป็นผลมาจากการกระทำละเมิดนั้น บุคคลภายนอกจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น โดยทารกที่จะมีสิทธิได้รับการเยียวยาผลแห่งการละเมิดตามกรณีนี้

2) อภิปรายผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับอำนาจฟ้องคดีอาญา รวมถึงประเภทเหยื่ออาชญากรรมภายใต้หลักการอาชญาวิทยา และระบบการดำเนินคดีอาญาทั้งของประเทศไทยและในต่างประเทศ ผู้ศึกษามีประเด็นเพื่อการอภิปรายและวิเคราะห์ จากการศึกษา เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบอำนาจฟ้องคดีของประเทศไทยต่อกรณีอำนาจฟ้องของ บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีภรรยานอกสมรสถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูก ปรากฏรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(2.1) อำนาจฟ้องคดีอาญาของประเทศไทยกับระบบการดำเนินคดีอาญาสากล

อำนาจฟ้องคดีอาญานับเป็นประเด็นสาระที่สำคัญต่อการพิจารณาว่า บุคคลใดจะสามารถดำเนินคดีอาญาได้ หรือไม่ได้ โดยบุคคลที่จะมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้นั้น ในบริบททางกฎหมายจะมีการบัญญัติรับรองไว้โดยกฎหมายเพื่อระบุ หรือแสดงถึงอำนาจฟ้องคดีอาญาของบุคคล ทั้งนี้ เพื่อป้องกันและคัดกรองมิให้บุคคลทรงสิทธิอำนาจฟ้องคดีอาญาได้มาก จนเกินสมควร โดยระบบอำนาจฟ้องคดีอาญาเช่นที่กล่าวมา ภายใต้อำนาจศาล ได้กำหนดขึ้นไว้ใน 3 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ อำนาจฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหาย (Private Prosecution) อำนาจฟ้องคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution) และ อำนาจฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) โดยระบบอำนาจฟ้องคดีอาญาที่เปิดกว้างอย่างมากที่สุดต่อการดำรงฐานะเป็นผู้เสียหายนั้น ก็คือ “ระบบอำนาจฟ้องคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution)” ซึ่งกรณีของประเทศไทยนั้น มิได้นำเอาระบบอำนาจฟ้องคดีอาญาโดยประชาชนมาใช้บังคับ แต่ได้นำระบบอำนาจฟ้องคดีอาญาโดยรัฐและโดยเอกชนหรือตัวผู้เสียหายมาเป็นหลักการพิจารณาถึงความเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาถึงฐานะความเป็นผู้เสียหาย จึงต้องเป็นบุคคลที่กฎหมายระบุกำหนดไว้เท่านั้น บุคคลภายนอกอื่นจะไม่ถือว่าเป็นผู้เสียหายในคดีเหล่านั้น ซึ่งบุคคลภายนอกเหล่านั้นก็คือประชาชนอื่นที่มิใช่ผู้เสียหายโดยตรง และภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย กฎหมายได้รับรองอำนาจการฟ้องคดีอาญาไว้ในมาตรา 28 ความว่า “บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาล (1) พนักงานอัยการ (2) ผู้เสียหาย” จากบทบัญญัติดังกล่าว การรับรองสิทธิเพื่อการฟ้องคดีอาญาในลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีอาญาได้อย่างกว้างขวาง ทั้งในความผิดต่อส่วนตัว หรือความผิดต่อแผ่นดินก็ตาม (ความผิดอันยอมความมิได้) ซึ่งอำนาจการฟ้องคดีอาญาในฐานะผู้เสียหายนี้ ในบริบทของประเทศไทย พบว่า มีจุดเด่นประการสำคัญ คือ ไม่ตัดสิทธิการฟ้องคดีของฝ่ายรัฐและฝ่ายผู้เสียหายในกันและกัน กล่าวคือ แม้พนักงานอัยการจะเป็นผู้ฟ้องคดีอาญาแล้ว ก็ไม่ตัดสิทธิในการฟ้องคดีโดยตรงของผู้เสียหายแต่อย่างใด และรวมถึงแม้ฝ่ายผู้เสียหายจะฟ้องคดีอาญานั้นไปแล้ว ก็ไม่ตัดสิทธิฝ่ายพนักงานอัยการในการฟ้องคดีอาญานั้นไปเช่นกัน เพียงแต่ทว่า การฟ้องคดีอาญาในความผิดต่อส่วนตัวนี้ พนักงานอัยการจะฟ้องคดีอาญาดังกล่าวได้ จะต้องปรากฏการร้องทุกข์ของฝ่ายผู้เสียหายไว้ก่อนเป็นสำคัญ และหากผู้เสียหายหรือพนักงานอัยการจะประสงค์เข้าเป็นโจทก์ร่วมกันในมูลคดีนั้น ก็สามารถกระทำได้ในภายหลังได้อีกด้วย เว้นเสียแต่ว่า ศาลจะมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในมูลคดีที่ฟ้องนั้นแล้ว

(2.2) ความเป็นผู้เสียหายภายใต้หลักอาชญาวิทยากับหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ความเป็นผู้เสียหาย ภายใต้อาชญาวิทยา (Criminology) จะเรียกผู้เสียหายในคำว่า “เหยื่อ (Victim)” หรือ “เหยื่ออาชญากรรม” ถ้อยคำเรียกเหยื่ออาชญากรรมนี้ จัดเป็นศัพท์ในทางอาชญาวิทยา ซึ่งหมายความถึงบุคคล

หรือนิติบุคคลที่ได้รับความเสียหายในด้านชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สินจากการประกอบอาชญากรรม ตามความหมายนี้ คำว่าเหยื่ออาชญากรรม จึงครอบคลุมถึงคำว่า ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ หรือนิติบุคคลอื่นที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยที่อาจไม่ใช่ผู้เสียหายตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีการจัดกลุ่มประเภทของเหยื่ออาชญากรรมนั้น มีการจัดแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ (1) เหยื่อปฐมภูมิ (Primary Victim) หมายถึง บุคคลผู้ได้รับผลร้ายโดยตรงจากอาชญากรรม เช่น หญิงที่ถูกข่มขืน เจ้าทรัพย์ที่ถูกลักทรัพย์ บุคคลที่ถูกฆาตกรรม เป็นต้น (2) เหยื่อทุติยภูมิ (Secondary Victim) หมายถึง ญาติพี่น้องและบุคคลใกล้ชิดของผู้ตกเป็นเหยื่อปฐมภูมิ เช่น บิดามารดา สามภริยา บุตรธิดา เป็นต้น และ (3) เหยื่อตติยภูมิ (Tertiary Victim) หมายถึง บุคคลที่ไม่ใช่ญาติพี่น้องหรือผู้ที่ใกล้ชิดกับเหยื่อปฐมภูมิโดยตรง แต่มีความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อนร่วมงานในองค์กรเดียวกัน หรือในฐานะเพื่อนบ้านชุมชนเดียวกัน โดยเมื่อนำเอาหลักการเหยื่อปฐมภูมิ (Primary Victim) มาพิจารณาเทียบเคียงกับความเป็นผู้เสียหายของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของทารกในครรภ์ภรรยาซึ่งถูกทำร้ายร่างกายจนแท้งลูกแล้ว ปรากฏข้อพิจารณาที่สำคัญ คือ สามีนอกสมรส หรือ บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของทารกในครรภ์ภรรยาออกสมรสนั้น ถือเป็น “เหยื่อทุติยภูมิ (Secondary Victim)” ที่ได้รับความเสียหายจากผลแห่งอาชญากรรม ทั้งนี้ ก็ด้วยสายใยในฐานะความเป็นบิดาหรือผู้บุพการีทางสายโลหิตระหว่างตนกับทารกในครรภ์มารดานั่นเอง ส่วนภรรยาออกสมรสที่ถูกทำร้ายจนแท้งลูกนั้น จะถือว่าเป็น “เหยื่อปฐมภูมิ (Primary Victim)” ซึ่งทั้งสองกรณีดังกล่าวนี้ ต่างดำรงฐานะเป็นผู้เสียหายภายใต้หลักอาชญาวิทยาทั้งสิ้น จากผลการศึกษาความเป็นผู้เสียหายภายใต้หลักอาชญาวิทยานี้ จะเห็นได้ว่าทั้งเหยื่อปฐมภูมิและเหยื่อทุติยภูมิต่างดำรงสิทธิอย่างเสมอภาคกันในฐานะเดียวกัน นั่นคือ “ผู้เสียหายหรือเหยื่อทางอาชญาวิทยา” แม้จะเรียกว่าเหยื่อปฐมภูมิกับเหยื่อทุติยภูมิก็ตาม

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ศึกษาได้นำหลักความเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ไปพิจารณาเปรียบเทียบกับความเป็นผู้เสียหายภายใต้หลักอาชญาวิทยาในมิติของเหยื่อทุติยภูมิ (Secondary Victim) ซึ่งหมายถึง ญาติพี่น้องและบุคคลใกล้ชิดของผู้ตกเป็นเหยื่อปฐมภูมิ เช่น บิดามารดา สามภริยา บุตรธิดา แล้ว ปรากฏว่า ความเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยกับหลักการเหยื่อทุติยภูมินี้ หากได้มีความขัดแย้งในทางหลักการแต่อย่างใด กล่าวคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ณ ปัจจุบัน ได้ยอมรับให้บุคคลที่ดำรงฐานะในลำดับชั้นเหยื่อทุติยภูมิ สามารถดำรงฐานะเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายได้นั่นเอง ซึ่งผู้เสียหายที่จะต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยนี้ อาจเรียกได้ว่า “ผู้เสียหายที่แท้จริง” อันเป็นผู้ดำรงฐานะในลำดับต้นชั้นเหยื่อปฐมภูมิ (Primary Victim) แต่มีข้อพิจารณาที่สำคัญอยู่ที่คือ หากเหยื่อชั้นปฐมภูมิ มิได้ดำรงฐานะเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยแล้ว เหยื่อชั้นทุติยภูมิซึ่งเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ก็จะไม่มสิทธิในการฟ้องคดีอาญาแทนเหยื่อชั้นปฐมภูมิได้เช่นกัน และนี่ก็คือความขัดแย้งที่สำคัญในหลักการของผู้เสียหายระหว่างกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากับหลักอาชญาวิทยา ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดให้มีบุคคลในฐานะเหยื่อชั้นทุติยภูมิเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายได้ โดยระบุไว้ในมาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6 เป็นสำคัญ

(2.3) ข้อจำกัดอำนาจฟ้องคดีอาญาของบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมายของทารกในครรภ์ภรรยาออกสมรสที่ถูกทำร้ายจนแท้ง

ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ฐานะความเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยตามที่ได้รับรองไว้ใน มาตรา 2 (4) ปรากฏข้อจำกัดด้านอำนาจฟ้องคดีอาญาของบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อกรณีหญิงถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูกอยู่ ณ ปัจจุบัน กล่าวคือ มีบทบัญญัติที่เป็นข้อจำกัดต่อการทรงสิทธิอำนาจฟ้องคดีอาญาของบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมายของทารกในครรภ์หญิงที่ถูกทำร้ายจนแท้งลูกอยู่ 2 บทบัญญัติสำคัญ ได้แก่ กรณีมาตรา 4 และ กรณีมาตรา 5 (2) ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายจะถือว่าหญิงเป็นผู้เสียหายในความผิดตามนัยแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (5) ฐานทำร้ายร่างกายได้รับอันตรายสาหัสจนเป็นเหตุให้หญิงแท้งลูกเป็นสำคัญ แต่ในทางตรงกันข้าม สามีนอก

สมรสหรือบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของทารกในครรภ์ภายนอสมรส จะใช้สิทธิในความเป็นผู้ปกครองในทางพฤตินัย เพื่อดำเนินคดีอาญาเอาผิดกับบุคคลใดที่ทำให้หญิงนั้นแท้งลูกมิได้เลย เพราะทารกที่อยู่ในครรภ์หญิงยังมีอายุถือว่าเป็น ผู้เสียหายในความผิดฐานนี้ได้ เนื่องจากทารกวัยนั้นยังมีได้มีสภาพบุคคล หรือแม้จะใช้สิทธิตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 5 (2) กรณีภรรยาถูกทำร้ายอย่างสาหัส จนไม่สามารถจัดการคดีอาญาเองได้ ก็กระทำมิได้ เช่นกัน ทั้งนี้เพราะมิใช่สามีที่ชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น ทำให้การรับรองฐานะความเป็นผู้เสียหายของบิดาไม่ชอบ ด้วยกฎหมายตามกรณีนี้และรวมไปถึงสามีที่มีชอบด้วยกฎหมายของภรรยาภายนอสมรส

(2.4) การคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตของทารกในครรภ์มารดาตามหลักพุทธศาสนา หลักการแพทย์และบทความ คุ้มครองตามกฎหมาย

ในทางพุทธศาสนาต่อกรณีสิทธิในความเป็นมนุษย์หรือสิทธิในการมีชีวิตของทารกในครรภ์มารดา นี้ มีคติความ เชื่อว่า มนุษย์จะถือกำเนิดขึ้นได้ จะต้องประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่หนึ่ง คือ “มาตา อุตุนิ โห ตติ” นั่นคือ มารดาอยู่ในวัยที่จะมีระดู (ช่วงที่ไข่สุกในวัยเจริญพันธุ์) องค์ประกอบที่สอง คือ “มาตาปิตโร สนนิปิตตา โหน ตติ” นั่นคือ มารดาบิดาร่วมเพศกัน และองค์ประกอบที่สาม คือ “คนธพโก ปจจุภฏฐิตโต โหติ” นั่นคือ มีสัตว์มาเกิด (ดวง วิญญาณมาจุติ) ซึ่งการเริ่มต้นชีวิตการเป็นมนุษย์นั้น ในคำอธิบายทางพระพุทธศาสนาจะเริ่มมีขึ้นตั้งแต่มีการปฏิสนธิเป็น “กลละ” ในสัปดาห์แรกของการตั้งครรภ์ ด้วยเหตุนี้ การมีสภาพแห่งชีวิตของทารกในครรภ์มารดาภายใต้หลักพุทธศาสนา จึงเป็นคณะกรรมการกับการมีสภาพบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สำหรับหลักการทางการแพทย์นั้น การ แบ่งระยะของทารกในครรภ์มารดาออกเป็น 3 ช่วงระยะ โดยในช่วงระยะที่สามของการตั้งครรภ์ กล่าวคือ ช่วงระยะเวลา ตั้งแต่ 8 สัปดาห์ขึ้นไป จนถึงช่วงที่ตัวอ่อนหรือทารกพร้อมที่จะคลอดออกจากครรภ์ของมารดา นั่นคือ ประมาณ 40 สัปดาห์ ในช่วงระยะนี้ ตัวอ่อนจะมีพัฒนาการในการเติบโตอย่างรวดเร็ว และบรรดาอวัยวะต่าง ๆ จะทำงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพขึ้น โดยที่อวัยวะบางส่วน เช่น เล็บ ขนตา คิ้ว เป็นต้น จะเริ่มมีปรากฏให้เห็นในระยะนี้ และนอกจากนั้น ใน ระยะนี้อวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายของตัวอ่อนจะเริ่มมีการทำงานอย่างเต็มที่ หรือเต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้ตัวอ่อน หรือทารกในครรภ์มารดาจะเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ เรียกได้ว่าระยะ “ทารก (fetus)” ดังนี้แล้ว ในระยะ ที่สามนี้ ในทางวิทยาศาสตร์จึงยอมรับและถือว่าทารกนั้น มีความเป็นมนุษย์แล้วแม้ทารกนั้นจะคงเติบโตอยู่ในครรภ์ มารดาก็ตาม ดังนี้ ความคุ้มครองในตัวทารกภายใต้หลักสิทธิมนุษยชนจึงกล่าวได้ว่า สามารถเริ่มต้นขึ้นได้จากระยะที่สาม นี้ หากต้องคลอดและอยู่รอดเป็นทารกตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 รับรองไว้แต่อย่างใด

ข้อสังเกต จากข้อจำกัดด้านอำนาจฟ้องคดีอาญาในฐานะผู้เสียหายของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของทารกใน ครรภ์หญิงซึ่งถูกทำร้ายจนแท้งลูกของประเทศไทยที่อธิบายไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ยังคงเป็นช่องว่างทางกฎหมายอยู่อย่าง มีนัยสำคัญ

สำหรับบทความคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์มารดาตามบทกฎหมายนั้น สิทธิและความคุ้มครองชีวิตของ ทารกในครรภ์มารดา ปรากฏการรับรองไว้โดยบทบัญญัติของกฎหมายอย่างชัดเจนในประเทศสหราชอาณาจักรและ ประเทศสหรัฐอเมริกา กรณีประเทศสหราชอาณาจักรนั้น ได้มีการรับรองกรณีความผิดต่อทารกในครรภ์มารดาตาม ความผิดทางอาญาขึ้น โดยเป็นไปตามกฎหมาย The Infant Life (Preservation) Act 1929 มาตรา 1 (Section 1) กล่าวคือ กฎหมายฉบับนี้ได้มีบทบัญญัติคุ้มครองชีวิตของทารกในครรภ์มารดา โดยเอาผิดกับผู้ที่เข้ามาทำร้ายทารกใน ครรภ์มารดาโดยตรง เรียกว่า “ความผิดฐานทำร้ายเด็ก (Child Destruction)” โดยกำหนดองค์ประกอบความผิดไว้ คือ ผู้ใดเจตนาทำร้ายต่อทารกในครรภ์ ซึ่งอยู่ในสภาพที่สามารถจะคลอดมามีชีวิตและเด็กนั้นตายลงก่อนที่จะเกิด ผู้กระทำ นั้นมีความผิดฐานทำร้ายเด็ก เว้นแต่ ผู้กระทำได้กระทำด้วยความสุจริตเพื่อรักษาไว้ซึ่งชีวิตมารดา เป็นข้อสังเกตสำคัญว่า กฎหมายฉบับนี้ถือว่าทารกในครรภ์มารดาที่มีอายุครบ 28 สัปดาห์ อยู่ในความหมายของคำว่า “สภาพที่สามารถจะคลอด มามีชีวิต” ด้วยเหตุนี้ ในประเทศอังกฤษจึงมีกฎหมายที่รับรองสิทธิในการมีชีวิตของทารกในครรภ์มารดาตั้งแต่ขณะอยู่ใน

ครรภ์ ซึ่งถือว่าเป็นการยอมรับให้ทารกในครรภ์มารดาที่มีสิทธิเสมือนบุคคลที่มีชีวิตแล้ว ในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา ปากฎหมายในระดักรัฐบาลกลางที่ตราโดยสภาองเกรส มีชื่อเรียกว่า The Unborn Victim of Violence Act 2004 กฎหมายฉบับนี้ได้สร้างความคุ้มครองให้แก่ทารกในครรภ์หญิง โดยได้ให้นิยาม คำว่า “unborn child” ไว้ โดยเฉพาะ หมายความว่า ทารกที่อยู่ในครรภ์มารดา ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงระยะ viable fetus แล้วหรือไม่ ถือว่าเป็นสมาชิกของเผ่าพันธุ์มนุษย์แล้ว โดยกฎหมายได้มอบอำนาจให้อำนาจแก่พนักงานอัยการสามารถกล่าวหาผู้กระทำความผิดทางอาญาต่อร่างกายหญิงมีครรภ์ ซึ่งกำหนดให้ทารกในครรภ์มารดา มีฐานะเป็นผู้เสียหายที่สอง นอกจากนี้ ยังพบข้อมูลต่อไปว่า ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา ยังได้สร้างหลักการที่เรียกว่า “หลักการคลอดตามมีชีวิต (born alive rule)” ขึ้นใช้บังคับกับทารกในครรภ์มารดาอีกด้วย กล่าวคือ หากบุคคลภายนอกได้เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหญิงมีครรภ์ และภายหลังเมื่อเด็กคลอดออกมามีชีวิตแล้ว เด็กมีความผิดปกติทางร่างกาย หรือเสียชีวิตภายหลังจากคลอด อันเป็นผลมาจากการกระทำละเมิดนั้น บุคคลภายนอกจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น โดยทารกที่จะมีสิทธิได้รับการเยียวยาผลแห่งการละเมิดตามกรณีจากการรับรองสิทธิโดยกฎหมายให้แก่ทารกในครรภ์มารดาของประเทศสหราชอาณาจักรและประเทศสหรัฐอเมริกา ดังกล่าวนี จึงเป็นข้อค้นพบที่ยืนยันได้ว่า ทารกในครรภ์มารดาที่มีชีวิตที่จะมีชีวิตในระดับสิทธิมนุษยชน แม้เขาผู้นั้นจะยังมิได้คลอดมาก็ตาม ซึ่งหากบุคคลใดมาพำนักสิทธิในการมีชีวิตดังกล่าวนี้ไปจากทารก จึงไม่มีเหตุผลใดเลยที่กฎหมายจะไปขัดขวางมิให้ผู้บุกรุกของทารกคนนั้น ไม่ว่าจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม จะเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาเพื่อเรียกร้องสิทธิและเอาผิดกับผู้กระทำความผิดอย่างยุติธรรม

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1) บทสรุป

จากการศึกษาและการอภิปรายผลตามกรณีข้างต้น สามารถกล่าวสรุปในภาพรวมของอำนาจฟ้องคดีอาญา และบทบาทของผู้เสียหายในระบบกฎหมายได้ว่า ข้อจำกัดในอำนาจฟ้องคดีอาญาของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของประเทศไทย เกิดขึ้นจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับใหม่ในการดำเนินคดีโดยผู้เสียหายและโดยรัฐเป็นสำคัญ ทำให้บุคคลที่ไม่อยู่ในฐานะผู้เสียหาย จึงไม่อาจใช้สิทธิในการฟ้องคดีอาญาได้ ซึ่งในประเทศสหราชอาณาจักรที่ใช้ระบบการฟ้องคดีอาญาโดยประชาชน นับเป็นระบบการฟ้องคดีอาญาที่เปิดกว้างอย่างที่สุด เพราะถือว่าประชาชนทุกคนภายในรัฐ ย่อมเป็นผู้ทรงสิทธิในการปกป้องปัญหาอาชญากรรม จึงทำให้การพิจารณาฐานะความเป็นผู้เสียหาย ไม่มีข้อจำกัดและไม่พิจารณาจากสภาพตามกฎหมายแต่อย่างใด เช่น เป็นสามีภรรยานอกสมรส หรือเป็นบุตรที่มิชอบด้วยกฎหมายก็ได้ หรือแม้กระทั่งผู้มิตรสนิยมรักร่วมเพศกันก็ตาม นอกจากนี้ในมิติของสิทธิของทารกในครรภ์หญิง ประเทศสหราชอาณาจักรเอง ก็ได้มีการตรากฎหมาย The Infant Life (Preservation) Act 1929 เพื่อให้ความคุ้มครองชีวิตของทารกในครรภ์มารดาขึ้นโดยตรง กรณีของประเทศสหราชอาณาจักร จึงเป็นความครอบคลุมของระบบการฟ้องคดีอาญาและกฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์มารดาอย่างยิ่ง ส่วนกรณีของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ด้วยที่กฎหมายกำหนดระบบการฟ้องคดีอาญาไว้ให้แก่ฝ่ายรัฐเท่านั้น ทำให้ผู้เสียหายไม่เป็นผู้ทรงสิทธิในการฟ้องคดีอาญาได้ คงมีเพียงสิทธิในการร้องทุกข์ในคดีอาญาเท่านั้น แต่กระนั้นในสิทธิประการอื่น เช่น สิทธิในการเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง หรือการจัดการทางคดีอาญาในกรณีต่างๆ ทั้งในส่วนของกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและประเทศสหรัฐอเมริกา ก็มีได้ปฏิเสธฐานะความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และรวมไปถึงบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของบุตรแต่อย่างใด โดยการนำเอาแนวทางหลักการที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายของต่างประเทศมาประยุกต์ปรับใช้เพื่อการพัฒนาแนวทางการรับรองอำนาจฟ้องคดีอาญาของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีภรรยานอกสมรสถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูกของประเทศไทยนั้น ผู้ศึกษาจะได้อธิบายในส่วนต่อไป

2) ข้อเสนอแนะ

จากที่ผู้ศึกษาได้ค้นพบถึงข้อจำกัดด้านอำนาจฟ้องคดีอาญาของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อกรณีหญิงถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (5) และรวมไปถึงการคุ้มครองการมีสภาพแห่งชีวิตของทารกในครรภ์มารดาในทางพุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์การแพทย์ และสิทธิของทารกในครรภ์มารดาตามกฎหมายของประเทศ ผู้ศึกษาเห็นว่า สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาการรับรองอำนาจฟ้องคดีอาญาให้แก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีภรรยาออกสมรสถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูกขึ้นได้ โดยมีเหตุผลเป็นข้อสนับสนุน ดังนี้

1) การนำเอาระบบการฟ้องคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution) มาใช้บังคับ

ด้วยระบบการฟ้องคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution) จะถือว่าประชาชนทุกคนเป็นผู้เสียหาย มีส่วนได้รับผลกระทบโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่ ซึ่งเป็นหลักการพิจารณาถึงอำนาจฟ้องคดีอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศสหราชอาณาจักร โดยหลักการดังกล่าวนี้ จะให้คุณค่ากับความสงบสุขของสังคมส่วนรวมมากยิ่งขึ้นไปกว่าการทดแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในทางส่วนตัว ด้วยปัจจัยดังกล่าวนี้ ทำให้หลักการพิจารณาถึงความเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาของหลักการ Popular Prosecution จึงเปิดกว้างให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิในฐานะผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาได้ ไม่ว่าจะบุคคลผู้นั้นจะเป็นสามีภรรยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายกันหรือไม่ หรือแม้จะมีได้มีฐานะเป็นบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายกันก็ตาม ก็สามารถเป็นผู้เสียหายในคดีอาญานั้นได้ และจากจุดเด่นในหลักการดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะในทางสนับสนุนให้นำมาใช้เพื่อรับรองอำนาจฟ้องให้แก่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายกรณีภรรยาออกสมรสถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูกตามความผิดของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (5) ซึ่งจะทำการ “ชาย” ที่มีสถานะเป็น “บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย” ของทารกในครรภ์หญิง และเป็น “สามีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย” ของภรรยาออกสมรสที่ถูกทำร้ายจนแท้งลูก สามารถเป็นผู้เสียหายที่จะทรงสิทธิในการฟ้องคดีอาญาได้ โดยทำการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 (2) เป็นข้อความว่า

“ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเฉพาะแต่ในความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตาย หรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้

กรณีที่ถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูก ให้ผู้เป็นบิดาไม่ว่าจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตามของทารกในครรภ์หญิง เป็นผู้เสียหายด้วย”

2) การยอมรับให้บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย มีสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่งและเข้าร่วมเป็นคู่ความในคดีแพ่งได้

จากที่มีข้อเสนอแนะให้ประเทศไทยยอมรับและนำเอาระบบการฟ้องคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution) ซึ่งจะส่งผลทำให้บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีภรรยาออกสมรสถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (5) มีฐานะเป็นผู้เสียหายที่จะดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดได้ โดยทำการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 (2) ประกอบกับ จากการศึกษาได้ค้นพบว่า ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา ได้สร้างหลักการที่เรียกว่า “หลักการคลอดมามีชีวิต (born alive rule)” ขึ้นใช้บังคับกับทารกในครรภ์มารดา กล่าวคือ หากบุคคลภายนอกได้เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหญิงมีครรภ์ และภายหลังเมื่อเด็กคลอดออกมามีชีวิตแล้ว เด็กมีความผิดปกติทางร่างกาย หรือเสียชีวิตภายหลังจากคลอด อันเป็นผลมาจากการกระทำละเมิดนั้น บุคคลภายนอกจะต้องรับผิดชอบต่อนางนั้น โดยทารกที่จะมีสิทธิได้รับการเยียวยาผลแห่งการละเมิดตามกรณี

เพื่อให้สิทธิดังกล่าวนี้ของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในบริบทของประเทศไทย เกิดสิทธิในทางควบคู่ไปกับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งอันเป็นมูลหนี้นิติเหตุที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิด (Tort) อย่างบริบูรณ์ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะสนับสนุนเพิ่มเติมให้บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายสามารถยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาเพื่อเรียกร้องให้ชดใช้ค่าเสียหาย อันเนื่องมาจากผลจากการกระทำละเมิดอาญาของผู้กระทำความผิด พร้อมกับสามารถยื่น

คำร้องต่อศาลเพื่อขอเข้าเป็นคู่ความส่วนคดีแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งหากกระทำได้เช่นนี้ ก็จะทำให้สิทธิในความเป็นผู้เสียหายของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายกรณีภรรยาออกสมรสถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้แท้งลูกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (5) มีอยู่อย่างครอบคลุมในทุกกรณีทั้งคดีส่วนอาญาและคดีส่วนแพ่งนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญา ภาคความผิด เล่ม 4. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ: พลสยามพริ้นติ้ง.

โกเมศ ขวัญเมือง พระครูธรรมธรธรรมาพร ปภสสโร และ พระครูปลัดอดุล ปริบูรณ์.(2564). การแบ่งประเภทของความผิดอาญา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน.

คณาธิป ทองรวีวงศ์และคณะ. (2560). รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง กฎหมายว่าด้วยความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

คณิต ณ นคร.(2564). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

จรรยาพร เหมรังสี. (2564). กฎหมายการทำแท้งกับจริยธรรมในสังคมไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ ปีที่ 6 ฉบับที่ 11 (พฤศจิกายน).

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2535). เขี้ยวอาชญากรรม. กรุงเทพฯ. เอกสารวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วรารัตน์ แสงดำ. (2560). แนวทางพัฒนาค่าแลกเปลี่ยนผลกระทบต่อเขี้ยวอาชญากรรมที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสังคม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมปรารถนา หลั่งนาค. (2552). ทารกในครรภ์มารดา : สิทธิและความคุ้มครอง. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุทัย อาทิเวช. (2548) สิทธิของผู้เสียหายในกฎหมายฝรั่งเศส. วารสารบัณฑิตย ปีที่ 61, ฉบับที่ 1.

อธิป ลิ้มไพบูลย์.(2563). การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในครรภ์มารดา ศึกษากรณี การทำแท้งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 305. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา กฎหมายอาญา และกระบวนการยุติธรรม, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อวิการ์ตน์ นิยมไทย.(2554).กฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้ง. วารสารจลนิตี, มกราคม – กุมภาพันธ์.